

Features influence the phenomenon of protopolitical on contemporary international relations

Kharchenko Julia

Doctor of Philosophy, Associate Professor, Head of the Department Philosophy and political science Kirovograd Pedagogical University named after. V. Vynnychenko

розглядає державу як похідну від універсальної «божественної» ідеї, що утворюється внаслідок конструктивної еманції й може вдосконалюватися з плином часу. Окрім того, саме антична філософія розглядає суспільство, державу й політику в контексті становлення буття й ураховує циклічний характер процесів і явищ.

Так чи інакше ці поняття в якості філософських категорій починають розглядатися й окремо, автономно одне від одного. Саме софісти дійшли висновку, що «Людина є мірилом усіх речей», адже ані суспільство, ані політика не можуть відбутися без неї. Вони говорять про існування мікрокосму, який здатен продукувати нескінченну кількість думок і точок зору, й це дещо нівелює когнітивні зусилля людства, яке марно намагається пояснити таємничу природу буття й створити абсолютно справедливу державу. Тому в філософській літературі з'являються соціальні утопії й антиутопії.

Аналіз досліджень і публікацій. Категорії «суспільство», «державна», «політика» можна віднести до так званих «вічних». Буття соціального і буття політичного розуміються як різні за характеристиками виміри реальності. Відповідно, невирішеними залишаються питання щодо природи політичного та природи соціального. Отже, «суспільство» в тогочасних наукових доробках нерідко представлене як поняття, що є ширшим за змістом від поняття «політика», а останнє, в свою чергу, виражає суспільну форму буття та професійну діяльність. Тобто політику можна розглядати як інструмент, що визначає рівень розвитку суспільства і культури. Суспільство є спільнотою або сукупністю спільнот, великим об'єднанням людей. Воно охоплює їхнє повсякденне життя, побут, професійну діяльність тощо.

З метою більш точного обґрунтування поняття «суспільство», дозволимо собі порівняти його із поняттям «співбуття». Останнім можна позначити взаємодію між

Особливості впливу феномену протополітичного на сучасну сферу міжнародних відносин

Харченко Юлія

доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії та політології Кіровоградського педагогічного університету ім. В. Винниченка

УДК 303.01.

Summary

Article based on socio-cultural and ontological approaches implemented conceptualization of the phenomenon of protopolitical as a factor of influence on the international scene.

Keywords: protopolitical, international relations

Постановка проблеми

Політика стає однією з найбільш почесних справ в античному полісі. Для давніх греків важливими були академічний підхід, що застосовувався в будь-якій сфері діяльності, включаючи політичну, та морально-естетичне ставлення до дійсності. Так, Піфагор, ранні та пізні піфагорійці тривалий час утримували владу та істотно впливали на хід політичних справ у полісах [1, с. 95]. Давнім римлянам був притаманний експансіонізм і схильність до публічності в політиці. Знаковим є те, що в античній філософській літературі з'являються завершені вчення про політику, суспільство і державу: Платон створює образ ідеальної держави; Арістотель пише трактат «Політика»; Плотін у своєму вченні про Єдине

людьми, визначити за його допомогою характер їхніх міжособистісних стосунків та відносин у суспільстві, на міжнародній арені. Співбуття уможлиблює розгортання комунікаційних процесів. У цьому контексті Ж. Бодріяр підкреслює, що комунікація представлена як дещо найбільш соціальне, це – надвідносини, соціальність, що спонукається до руху технікою соціального. Соціальне ж за своєю сутністю є чимось іншим. Воно було мрією, міфом, утопією, формою, якій притаманні конфлікти, суперечності, пристрасть. Принаймні це явище є нерівним і особливим. Комунікація ж, спрощуючи «інтерфейс», веде соціальну форму до байдужості [2, с. 21]. Тобто, з одного боку, «співбуття» вказує на суспільство як своєрідну екзистенцію. При цьому воно забезпечує його цілісність та монолітність. З іншого боку, «співбуття» можна розуміти в якості деякого геометричного маркера, який охоплює процес розповсюдження соціуму на більш широкі ділянки природи. Йдеться про те, що людський розум здатний перетворювати навколишнє

середовище, експлуатувати матеріальну природу, «олюднювати» її, наповнювати штучними речами, які може виробляти лише людина як політична тварина, адже вона є діяльнісною і творчою істотою, яка здатна виживати лише в межах соціуму. Поняття «співбуття» вміщує в собі також ідеї сім'ї, родини, племені, народу, етносу. Можна говорити також про культуру й цивілізацію, адже вони репрезентують форму співбуття за принципом ментальної схожості, сповідання спільних цінностей і традицій.

Звідси випливає, що «соціальне» може охоплювати все, що існує й навіть не існує в людському бутті, бо в якийсь момент часу людина здатна подорожувати подумки, вона продукує ідеї, мрії, фантазії тощо, на що й указував Платон. Ці ідеї час від часу втілюються в реальність, «опредмечуються» й починають жити власним життям, встановлюючи власні закони, як «копії» справжніх речей. Соціальне «вписане» також в основу математичних символів, адже фіксація буття за допомогою математичних конструктів – це спроба визначити параметри та межі різних його фрагментів, включаючи нескінченність. Також це є бажанням людини знайти метафізичні кордони космічного простору, сконструювати «досконалу державу» – справедливе і гармонійне співбуття.

В. Кізіма вводить інший термін – «тотальність» і порівнює його із суспільним буттям [3, с. 3]. Він зазначає, що сьогодні буття соціуму є планетарно-єдиним, а тому субстанційним стосовно своїх минулих, теперішніх і майбутніх форм, а також і до тих, що були можливими, але не реалізувалися. На відміну від часових історичних і географічних локальних подій, що кудись рухаються в часі і просторі, воно є не спрямованим, а просто існує. На його думку, соціальна субстанція – це не абстрактне усереднене суспільство, описане за допомогою звичних параметрів – економічних показників, характеристик державного устрою, специфіки суспільної свідомості та інших, а – дещо якісно інше, що стоїть вище від суспільств, племен, народів і націй і таке, що містить у собі можливість будь-яких соціальних спільностей і форм, у тому числі й тих, які ніколи не були реалізовані, хоча за інших обставин могли й відбутися. Філософ слушно запропонував розглянути метафізичне осмислення всеєдності соціуму як неспокоїного і такого, що змінюється, як множину, що виступає соціальною тотальністю. Він стверджує, що, не дивлячись на характер соціуму, який вислизає, а точніше, завдяки цьому він є реальним – існує як тотальність. Цілісність соціуму як постійної зв'язності та такої ж постійної змінності відносин між людьми, структурами, інституціями, асоціаціями, державами, регіонами і геостратегіями стає все більш очевидною і явною в ході розвитку інтеграційних процесів як у глобальних, так і в місцевих масштабах. У тому числі це пов'язано з бурхливим оновленням засобів комунікації, що володіють небаченими ще для минулого покоління людей можливостями. Автор робить висновок, що реальність соціуму виявляється і

в тому, що навала взаємопов'язаних проблем уже не може бути вирішеною частинами, вона потребує адекватного концептуального й практичного підходу до світової ситуації загалом. У цьому, власне, полягає якісна особливість так званих глобальних проблем сучасності. Він запропонував вирішувати будь-які проблеми соціуму через гармонізацію усієї системи людських відносин, адже вона дає максимальну індивідуальну свободу і максимальний саморозвиток людям, забезпечуючи в той же час їхню соціальну єдність. Автор зазначив, що така гармонізація розглядається в метафізиці тотальності як проблема сигізії – приведення у повну відповідність усіх компонентів тотальності в процесі тоталогенезу. Тут він має на увазі ту інституціональну силу, яка набуває можливості реального управління сигізією комплексу «людина + соціум + природа» [4, с. 3-18]. На нашу думку, твердження щодо можливості уявлення світу як тотальності є справедливим. Тотальність можна порівняти із поняттям співбуття. Останнє можна не лише уявити, але й відтворити в досвіді. Почуття спільності, згуртованості, згуртованості сприяє кращому усвідомленню тотальності.

Основна частина. Як зазначалося вище, невідомо, було чи є соціальне та політичне продуктами розумної діяльності людини, що утворюються в процесі її еволюції, чи вони є, навпаки, чимось на зразок закладених у природі принципів спонтанності. Наприклад, різні типи взаємодії (сильна, слабка, електромагнітна, гравітаційна), що виявляються при аналізі квантових процесів, також можна порівняти зі свого роду співбуттям.

Отже, співбуття – це будь-яка форма спільності; будь-яке об'єднання; зумовлене конкретними потребами, цілями, ситуаціями; будь-яке ціле, яке складається з частин; сукупність локальних «буттів», прив'язаних одне до одного. Також співбуття – це поєднання різних спільностей із індивідуальними звичаями, традиціями, цінностями, орієнтирами, установками. Ці спільності можуть взаємодіяти між собою подібно тому, як люди взаємодіють усередині однієї спільності. Однак такі об'єднання можуть утворюватися як спонтанно, так і через прийняття стратегічно важливих і продуманих з точки зору політики й економіки рішень.

Політичне також має амбівалентну природу. Феномен політичного починає цікавити людину з огляду на вічні філософські питання: як управляти речами? Хто ними управляє? Що таке управління, контроль, влада? Також людина ставить перед собою практичні цілі – навчитися правильно орієнтуватися у стосунках між людьми й у царині суспільних відносин. В античній філософії політичне представлене у вигляді природних законів моралі та закономірних природних циклів. Ознакою існування політичного можна вважати людську здатність до законотворчості, її моральну сутність, адже саме вона впроваджує різні моделі поведінки залежно від професійного спрямування та поступово вводить норми моралі. Отже, люди змогли об'єднатися або через те, що вони

зрозуміли, як правильно управляти речами, або Ідея Управління є продуктом безмежного Логосу, що контролює всі без винятку процеси і явища як у космічному просторі, де одне підпорядковується іншому, так і в суспільному середовищі. Ідея «співбуття» вказує на «соціальну» природу космічних явищ (персоніфікація сузір'їв, планет) та психофізичні властивості матерії. Вчені обґрунтовують важливу тезу стосовно того, що не лише людина є причетною до ключових подій, що відбуваються в соціальному бутті, але й Логос як універсальний Розум управляє Космосом. Людська свідомість по суті виробляє космічне мислення.

Хоча вузьке «пласке» життєве середовище все ще розглядається як єдиний можливий і останній дім для людини, все одно вона відчуває містицизм космосу. Галактики, сонячні системи, а можливо й інші всесвіти («мультиверсуми») також постають деякими об'єднаннями, цілісностями, сукупностями. Вони створюють універсальні закони, а людині залишається лише копіювати їх та успадковувати. Астрологія служить винятково політичним цілям, адже вона пропонує за допомогою зірок здійснювати планування в політиці та робити довготривалі прогнози щодо воєн, походів, врожаїв, нащадків. Тоді виходить, що людина здатна управляти іншими людьми, керувати державою, проте вона не в змозі контролювати природу, а всесвітній Логос управляє всіма без винятку речами, включаючи саму людину і суспільство. Отже, можна стверджувати, що в стародавні часи «соціальне» і «політичне», так само як і «політика», «влада», «суспільство», «державна», «монархія», розглядалися як сакральні ідеї небесного походження, екстрапольовані на суспільне середовище.

У Середні віки владу розуміли як особливе неземне «таїнство». Абсолютна влада могла належати лише Богу, а земна – Церкві. Проте неправильне розуміння справжнього призначення влади призводило до руйнівних наслідків. У руках людей влада завжди була тимчасовою. Це означало, що «обраними» були не всі й лише Бог може вічно управляти людськими долями. Середньовічні алхіміки порівнювали владу із золотом і бажали розкрити його істинне призначення. Золото вважалося вже не лише благородним металом із корисними властивостями, але воно репрезентувало й інший сенс. К. Г. Юнг відтворив ключову ідею середньовічних алхіміків – «*Aurum nostrum non est aurum vulgare*», або «Наше золото не є золотом натовпу» [5, с. 59]. Одним із сакральних значень золота стало сокровенне знання, Одкровення. Знання божих істин стало найбільшою цінністю. Священнослужителі були єдиними, хто мав доступ до знань, і вони розуміли цінність верховної влади. Вони вважали владу Бога справжньою, тому й протиставляли їй світську владу як таку, що не є досконалою.

Саме в Середньовічну добу було створено значну кількість таємних організацій, що називалися «орденами». Звісно, що такі організації існували й у прадавні часи. Це були товариства ценців «Брамівів», «Даосів»,

«Піфагорійський орден» (зрештою, й сьогодні зберігають популярність «Масонські збори»). Члени таємних зібрань застосовували давню символіку, в основі якої лежали геометричні зображення чи образи прадавніх язичницьких істот. «Коло», як ідеальна фігура в давніх культурах, символізувало циклічність і замкненість, тобто обмеженість, а в Середньовіччі воно набуває додаткового метафоричного значення. Наближення особи до ордену означало її включення до кола обраних – тих, хто має доступ до таємної інформації й сакральних знань. Колоподібним є символ мандали в індійській культурі. К. Г. Юнг визначив символ мандали як єдність, що з'являється або в сновидіннях, або у формі конкретних явищ, часто як абсолютно очевидна компенсація суперечностей і конфліктів усвідомленої ситуації [5, с. 50]. Релігійні учення покликані були навчити людей слідувати Верховним приписам моралі – Заповідям Божим.

Людина психологічно налаштовувалася на те, що вона може вірити лише тим речам, які сприймаються її органами чуття. Тому Слово Боже та Символи Віри, що були викладені в Біблійних джерелах, стали єдиним на той час достовірним «документом», що став офіційною доктриною Церкви. Релігійна атрибутика оволоділа розумом широких мас. Церковні предмети також мали сакральне значення й суттєво впливали на повсякденне життя віруючих. Ікони, розп'яття, хрести володіли неабиякою силою. Їхній символічний зміст ототожнювався із Жертвою Ісуса Христа. Наприклад, хліб та вино символізували його «тіло» та «кров». Віра в Бога була проголошена єдиним можливим варіантом правильного відношення людини до світу.

Християнська доктрина висувала вимогу «все приймати на віру». Міра людської богобоязкості виявлялася і контролювалася. Політика і Церква стали нерозривними явищами, й їхня діяльність підкріплювалася жорсткою цензурою. Церква поступово стає Храмом Божим на землі. В неї своє власне призначення, вона постає уособленням політичної волі й виступає соціальним інститутом. Церква визначає вектори розвитку держави, впливає на політичний процес. Вона вибудовує самобутню інфраструктуру. З точки зору здійснення впливу на людську свідомість Храм Божий потребував особливого дизайну. Його стіни та куполоподібна стеля повинні були правильно розподіляти та розсіювати всередині будівлі звукові хвилі. Середньовічні митці добре знали на акустиці. Хоральний спів, могутній голос священнослужителя, а також його фізична привабливість, високий зріст та й сама релігійно-обрядова церемонія нерідко справляли дуже сильне враження на всіх адептів віри. Особливо вишуканими виглядають скульптурні зображення святих, спеціальні релігійні культові предмети, одяг та прикраси церковників.

Сакральні релігійні предмети слугували також інструментами управління людським світом. Розуміння механізму їхнього впливу на широкий загал людей, здатність відчувати силу, яку вони випромінювали, свідчили про мудрість служителів Церкви. Це наділяло їх

особливими привілеями в суспільстві, й вони отримували можливість приймати вагомі рішення, впливати на монархію і державу. Отже, ідея могутності Церкви персоніфікувалася в речах. Церковна атрибутика в якийсь момент часу починає важити навіть більше, ніж Ідеал. Часто від імені Бога творилися справи, які не мали нічого спільного з мораллю. Суцільний контроль і примус відчувала на собі кожна доросла людина і дитина. В церковних книгах ретельно записувалися дати їхнього народження та смерті. Інститут Церкви, зрештою, концентрує всю повноту влади в одних руках. Християнська, а згодом й ісламська релігійні парадигми, в яких виразно представлена есхатологічна картина світу, є продуманими, а їхні постулати ефективно вписуються в практичну діяльність. Ідея скінченності світу, міф про Вселенський гріх Адама і Єви є тими потужними інструментами, які змушували широкі верстви населення покійно сповідувати релігійні цінності. Це дало змогу Церкві протягом довготривалого часу займатися політикою й накопичувати капітали.

У цьому контексті А. Дж. Тойнбі виявив три фактори, які позначають перехід від старого суспільства до нового: універсальне панування як фінальна стадія старого суспільства; Церква, що розвивалася як в старому, так і в новому суспільстві; хаотичне вторгнення чужинців [6, с. 60-61]. Тобто в нього єдність явищ панування та експансії є мірилом розвитку цивілізацій.

Н. Макіавеллі, який був одним із перших теоретиків, хто звернув увагу на природу політики, стверджував, що старому монарху значно легше було утримувати владу, аніж новому, адже для цього йому слід було дотримуватися давніх традицій та поступово завойовувати довіру підданих, пристосовуватися до нових обставин [7, с. 51]. Тут обґрунтовується ідея універсальної абсолютної влади.

У Новий та Новітній часи відбувається практично повне розмежування держави і Церкви. Остання поступово втрачає свій високий статус і могутність. Натомість відновлюється наука, на зміну сліпій вірі приходять раціональність і одразу проникає в усі пори суспільного життя. Наука відкриває реальну можливість для людського розуму вивільнитися з кайданів обмеженого й догматичного релігійного світу та поринути в нескінченність різноманітних альтернатив кращого життя. Розум виступає новим мірилом повсякденного буття. Людина ж є істотою інтелектуальною та свідомою. Практика показала, що вона здатна сама управляти своїм життям та життями інших людей. Тому в політичній сфері поступово сформувався професійно-науковий підхід до прийняття стратегічно важливих рішень. Професійні політики, найчастіше учені, починають вибудовувати нову модель держави – правової, в основі якої лежить ідея громадянського суспільства.

У Новий час актуалізувалися матеріалістичні концепції, а політичне трактувалося як універсальний, розумний та

ефективний принцип управління державою. Фундаментом якісно нової політики, будь-якої політичної дії чи політичного рішення стали нові раціоналістичні підходи та методи наукового пізнання, що дали змогу уникнути численних похибок та нелегітимних законів. Політика й наука починають переплітатися все тісніше. Наука як соціальний інститут проголошується всесильною і корисною. Матеріалістичні концепції, що трактують світ як багатоманітний, динамічний, нескінченний, впливають і на політичний праксис. Під впливом цих учень трансформується й образ політичної влади, відбувається її диференціація. У повсякденний слововжиток входить термін «професія». У зв'язку з цим з'являються й інші нові терміни – «державний діяч», «сенатор», «депутат», «дипломат», «мер», «уряд» тощо. Отже, спочатку в суспільстві послаблюється роль церкви, а згодом відновлюється влада монарха й також аристократії, яка все ще отримувала місця в парламенті у спадок.

Кінець XIX століття – початок і середина XX століття ознаменувалися відкриттям квантової теорії, що кардинально змінила як наукову картину світу, так і геополітику. Людина почала заглиблюватися в сутність елементарних процесів, що, як виявляється, об'єднуються зовсім іншим, майже невідомим законам. Сучасні фізичні теорії описують різні, раніше невідомі грані буття й виявляють загальні для всіх його системних рівнів, включаючи соціальний, закономірності. Основна проблема полягає в тому, що людська свідомість поки що не в змозі охопити об'єктивний світ у всій повноті. Представники сучасної теоретичної фізики прагнуть об'єднати цілу низку провідних квантово-фізичних теорій у єдину онтологічну концепцію. Сучасна ж астрофізика обстоє ідею існування мультиверсуму – нескінченної множини всесвітів. Тобто сьогодні можна говорити про існування «політичного мультиверсуму».

Суттєво змінюється й соціальна реальність. Політичні трансформації дали змогу людині звільнитися від утиску колоніалізму й позбавитися залежності від інших (рабів від панів, жінок від чоловіків, науки і держави від релігії, особистості від кайданів несправедливих політичних режимів і пануючих ідеологій), отримати більше свобод не лише на рівні декларацій, а й законодавчо. В другій половині XX століття виникли більш потужні інструменти впливу на масову свідомість. Хоча життя кожної людини починає розумітися як найвища цінність, все одно повністю не вдається позбутися ситуації обмеження її прав і свобод. Людська особистість прокламується як унікальний атом, як і будь-яка інша елементарна частинка, що має індивідуальні особливості та характеристики.

На початку XXI століття утворилася парадоксальна ситуація – матеріальні цінності та блага потужно заволоділи людською свідомістю. Нові наукові винаходи стали все активніше застосовуватися у сфері військової індустрії, тобто наука сьогодні служить політичним інтересам могутніх держав-лідерів,

сприяє збереженню їхньої суверенності та могутності. Прикладом є також новітні технології в галузі хімії, біології, генетики, медицини й нові космічні програми. Прискорювачі частинок, можливо, допоможуть подолати максимальні швидкості (зокрема швидкість світла).

Хоча образ політичного кардинально змінюється після «холодної війни» й світова міжнародна політика представлена сьогодні як якісно інша, проте першість ключових гравців та місце інших держав на геополітичній авансцені все ще залежить від наявних новітніх технологій, перш за все в космічній та військовій галузях. Війни нового типу потребують конструювання військової техніки нового зразка – «розумної» зброї нового покоління, розробки надійних систем захисту, модернізації ракет-носіїв. Існують й інші, не менш важливі, завдання, пов'язані з необхідністю вирішення глобальних проблем, що турбують усіх без винятку учасників міжнародного політичного процесу. Ідеться про збереження водних та енергетичних ресурсів, ефективне управління погодою, усунення наслідків природних катаклізмів, руйнування природних екосистем тощо. Отже, політичне поступово розширює горизонти свого існування. Його кордони є нечіткими, а образ – вкрай розпливчатим, однак історія показує, що політичне конституюється в бутті, сприяє соціальним трансформаціям. Пояснити специфіку політичного онтоосу можна через аналіз інших, не менш значущих і дуже містких за змістом категорій, таких як: «політична дійсність», «політична реальність», «політичний простір» і «політичний час», «політичне життя», «політичний процес» тощо.

Як уже зазначалося, дослідити витоки «політичного» та виявити його чіткі межі вкрай складно. Політичне – явище багатополосне та багатоаспектне. З одного боку, процес становлення політичного залежить від людини, яка сама в собі відкрила здатність управляти, контролювати, впливати, примушувати, а згодом вона цю здатність усвідомила й навчилася застосовувати її собі на користь. З іншого боку, «політичне» здатне функціонувати й упливати на повсякденне життя людини незалежно від волі та бажання останньої. Воно спроможне диктувати свої правила і творити власні закони.

Сучасні підходи до аналізу структури політичного базуються на фундаментальних принципах розвитку політичного знання, теоретичних та емпіричних даних щодо специфіки й закономірностей розвитку політичного процесу. Політичні процеси – це система взаємодії різних політичних сил, суб'єктів політики, які активізуються з метою вирішення політичних проблем і здійснення впливу на об'єкти політики. Політичне має складну, почасти невизначену структуру. За змістом, кількісними і якісними характеристиками політичне є явищем більш глибоким, ніж політика, оскільки остання відзначається чіткішою інфраструктурою (заздалегідь встановленими політичними кордонами, жорстко детермінованими

економічними чинниками, укладеними й підписаними угодами тощо), вона є сьогодні галуззю винятково професійною. Феномен політичного ж скоріше демонструє наявність фундаментальних характеристик універсального принципу управління. Цей принцип продукує загальні закони і закономірності буття природи й суспільства, закони логіки, основні детермінанти суспільної свідомості – колективного «Я» суспільства. Отже, ідея управління відображає особливості розвитку природи і з появою соціуму вона органічно трансформується в ідею управління політичними процесами.

Дозволимо собі зробити висновок, що ідея універсального принципу управління, яка екстраполюється на сферу соціального онтоосу, тісно пов'язана з явищем протополітичного. Термін «протополітичне» ми пропонуємо розуміти в якості природної здатності людини у будь-який спосіб впливати на той чи інший об'єкт, здійснювати маніпуляції з ним, і, при його описі та аналізі, постійно вносити корективи у навколишнє середовище. В якості об'єкта може розглядатися все, на що спрямовані її пізнавальні інтенції, наприклад: природа і космос, матеріальні та нематеріальні процеси, ідеї й теорії, духовність людини тощо, про що ми зазначали в своїй статті, присвяченій культурно-цивілізаційним витокам формування політичного як суспільного феномену [8, с. 63]. Кожен системний рівень буття онтоосу відтворює індивідуальний інструментарій управління мега-, макро- та мікропроцесами. Підкреслимо, що будь-яка система здатна ефективно функціонувати й розвиватися лише тоді, коли для неї будуть утворені особливі умови для життя, а також будуть враховані зовнішні й внутрішні фактори, які регулюють її енергетичний потенціал.

Політична свідомість як одна з основних форм суспільної свідомості також формувалася історично. Вона виникає разом із появою державності та політичної влади. Це – найбільш загальна категорія, що характеризує суб'єктивний бік політики, але впливає на її об'єктивні чинники. Політична свідомість постає суб'єктивною формою відображення чуттєвих, морально-ціннісних та нормативних уявлень громадян, що опосередковані зв'язками з існуючими інститутами влади. Ф. Ніцше у цьому контексті говорив про природну схильність людини – про існування «волі до влади». Ф. Ніцше підкреслював, що всі питання політики, суспільного ладу, виховання спотворені в своїй основі тим, що найбільш нищих людей в усі часи приймали за великих [9, с. 359]. Отже, протополітичне сформувалося як похідна від суперечливої природи людини, через наявне в ній раціональне та ірраціональне, свідоме й несвідоме. Дійсно, людина як на інтуїтивному рівні, так і в інтелектуальний спосіб здійснює контроль над речами чи то з позиції сили, чи то з позиції мудрості. Звідси випливає, що політичні знання не завжди лежали в основі управління державою.

Висновки

Соціально-філософське осмислення культурно-цивілізаційних витоків формування політичного як суспільного феномену дозволило зрозуміти, що суб'єкти політики, об'єкти політики, політичні процеси, політична влада, політичні ідеї й концепції, політичні відносини, які можна розглядати в якості його ключових елементів, у стародавніх цивілізаціях уже були достатньо сформованими, хоча і відрізнялися суттєво від сучасних.

Суб'єктами політики в архаїчні часи були безпосередні учасники політичних відносин (в різних культурах правителів називали по-різному) – жерці, фараони, царі, імператори, які виступали носіями верховної божественної влади. Їм приписувалася іпостась напівбожества-напівлюдини, яка сприймалася як особливий дар, що давав змогу управляти речами на рівні розуміння глибинних принципів матерії й духу, землі й неба, життя та смерті, істини та мудрості. Інші суб'єкти політичного (серед них громадяни, соціальні групи, нижчі прошарки суспільства) не брали активної участі в реалізації державної влади. Як правило, суб'єкт політики є структурно організованим і являє собою цілісний соціальний інститут (якщо це політична партія, суспільний рух, держава, ЗМІ, ініціативна група громадян тощо), проте в стародавніх культурах верховна влада не виступала привілеєм звичайної людини. Маємо на увазі, що тоді не було ілюзії доступності влади або причетності до політичного процесу. В Давньогрецькому ж полісі громадяни вже добре розуміли різницю між публічною та латентною політикою.

Як правило, під об'єктами політики розуміють суспільні проблеми, що виникають у процесі розвитку суспільства. Вирішення цих проблем потребує адекватного реагування всієї системи політичних інститутів, а також прийняття ефективних управлінських рішень. Однак у стародавніх суспільствах, як ми вже зазначали, прийняття політичних рішень було прерогативою лише вузького кола «посвячених у таємницю» осіб.

У Давній Греції образ міста-поліса поданий у вигляді незалежної автономної фортеці, процвітаючої території, де встановлюються закони, народжується професійно-наукова політична справа. Кластерний характер давньогрецьких полісів дав змогу ввести й постійно вдосконалювати інструментарій політичного управління та різноманітні моделі політичного устрою. Ці ідеї і механізми управління полісом яскраво відображені в працях Демокріта, Платона, Арістотеля, Сенеки.

У Середні віки Захід і Схід репрезентували практику впровадження якісно нових ідей, що народжувалися на тлі політичного, проте несли в собі й глибинний соціокультурний контекст. Маємо на увазі релігійні християнські та ісламські вчення. Ці ідеї сприяли формуванню перших політичних ідеологій і носили фундаментальний характер, оскільки були спрямовані на зміцнення держави й утримання влади. Поява та вкорінення нових релігійних практик свідчило про домінуючий характер політичної сфери та її виняткову значущість для людини, суспільства, культури, мистецтва тощо.

Християнство стало не лише новою релігійною практикою, а й новою політичною теорією, що сприяла розробці й затвердженню креаціоністської картини світу. Також можна говорити про появу нового соціально-політичного вчення, оскільки християнські приписи чітко визначають місце людини в мирському середовищі (і навіть у небесному). До того ж Біблія стає новим офіційним «писаним» зведенням законів, а отже, свого роду юридичним документом. А в ісламі священне писання й сьогодні виступає не лише історичною пам'яткою, а й ключовою життєвою настановою (закони Шаріату, закони Фікха тощо).

Історія показала, що наукові та релігійні теорії є стійкішими від політичних, проте саме політика визначає, чи можуть вони панувати на тому чи іншому геополітичному або геокультурному тлі. Отже, соціум є об'єднанням, цілісністю, тотальністю, що містить у собі комунікаційну та комунікативну складові. Походження соціуму є таким же таємничим, як і походження світу. В стародавній філософській літературі на прикладі міфологій та фундаментальних релігійних течій було виразно продемонстровано один із вірогідних механізмів появи світу людей – причиною стала Ідея. Сюди можна віднести глибинні вчення брахманізму, буддизму, конфуціанства, даосизму, вчення про «ідеї» Платона, а також християнські та ісламські доктрини. Теорії про природне право й суспільну угоду та погляди соціалістів-утопістів репрезентують матеріалістичні підходи до розуміння суспільства.

Список використаної літератури:

1. Жмудь Л. Я. Пифагор и ранние пифагорейцы / Л. Я. Жмудь. – М. : Русский фонд содействия образованию и науке, 2012. – 445 с.
2. Бодриар Ж. Прозрачность зла / Ж. Бодриар. – М. : Добросвет, 2000. – 258 с.
3. Кизима В. В. Тоталлогия (философия обновления) / В. В. Кизима. – К. : Издатель ПАРАПАН, 2005. – 272 с.
4. Кизима В. В. Социум и Бытие / В. В. Кизима. – К. : Издатель ПАРАПАН, 2007. – 204 с.
5. Юнг К. Г. Психология и алхимия / Карл Густав Юнг ; [пер. с англ. С. Удовика]. – М. : АСТ : АСТ МОСКВА, 2008. – 603, [5] с. – (Philosophy).
6. Тойнби А. Дж. Исследование истории : Возникновение, рост и распад цивилизаций / Арнольд Дж. Тойнби ; [пер. с англ. К. Я. Кожурина]. – М. : АСТ : АСТ МОСКВА, 2009. – 670, [2] с.
7. Макиавелли Н. Государь : Сочинения / Н. Макиавелли. – М. : ЗАО Изд-во ЭКСМО-Пресс ; Харьков : Изд-во «Фолио», 2001. – 656 с. – (Серия «Антология мысли»).

8. Харченко Ю. В. Культурно-цивілізаційні витоки формування політичного як суспільного феномену / Ю. В. Харченко // Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Філософія. Культурологія : зб. наук. пр. – Вип. 2 (20). – К. : НАУ, 2014. – С. 61–64.
9. Ницше Ф. По ту сторону добра и зла. – Книга 2 / Ф. Ницше. – М. : Итало-советское издательство «Сирин», 1990. – 416 с.

Аннотация

Харченко Ю.В. Особенности влияния феномена протополитического на современную сферу международных отношений

В статье на основании социокультурного и онтологического подходов осуществляется концептуализация феномена протополитического как фактора влияния на международную арену.

Medzinárodný výbor pre boj s organizovaným zločinom, terorizmom a korupciou ICOCRIM vykonáva svoju činnosť od r. 1998. V začiatkoch sa jeho ústredie nachádzalo v nemeckom meste Bochum, od decembra 2004 sídli adresou 151, Rue de Monmart, 75002, Paris, France. V súlade so Stanovami, hlavným cieľom Medzinárodného výboru je súčinnosť so zákonodárnymi orgánmi a so silovými štruktúrami krajín, ktoré sú členmi OSN a Európskej Únie. Jedná sa o aktivity súvisiace s profylaktikou (preventívnou, kontrolnou a nastavovacou činnosťou) k osobitne závažným zločinom súvisiacich s medzinárodným terorizmom, medzinárodným organizovaným zločinom a taktiež korupciou, v súlade s právnymi normami týchto krajín a s rozhodnutiami orgánov vedenia OSN a EÚ.

Jedným z cieľov medzinárodného výboru je podpora štátnych, medzištátnych, spoločných, cirkevných a iných organizácií, právnych subjektov a súkromných osôb v boji proti protiprávnym aktivitám, cestou zberu, spracovania a účinného využívania informácií, ktoré sú nutné pri profylaktike a pri vyriešení zločinov a protiprávných aktivít.

Medzinárodný výbor riadi svoju činnosť výlučne so spoločensko-prospešnými cieľmi, pracuje na základoch obetavosti a na nekomerčných základoch, s cieľom splnenia zadaných cieľov a úloh. Výbor uskutočňuje široké spektrum aktivít: právno-preventívne, informačné, právne, konzultačné, vzdelávacie, vedecko-výskumné a iné aktivity, ktoré sú povolené legislatívou pre mimovládne združenia.

ICOCRIM
www.icocrim.sk

